

“Met meer samenwerken nog veel te winnen”

In H₂O nummer 14/15 van dit jaar gaf Albert Vermuë, directeur van de Unie van Waterschappen, aan hoe de waterschappen eraan werken het imago van een ouderwetse organisatievorm kwijt te raken en te vervangen door een moderne en slagvaardige uitstraling. En dat uiteraard ook te zijn. In een tijd waarin beelden meer door personen dan door programma's gevormd en bepaald worden, gaan de dijkgraven en voorzitters van de waterschappen hierin voorop. Het afgelopen jaar heeft een aantal nieuwe dijkgraven zijn entree in de watersector gedaan. Hierbij het verslag van een gesprek met één van deze nieuwkomers, ir. Roelof Bleker, sinds 1 oktober 2010 dijkgraaf van Waterschap Rivierenland in Tiel, gelegen tussen Rijn en Maas van Lobith tot aan Ridderkerk, het enige waterschap dat vier provincies bestrijkt.

Wat voor beeld heeft u in dit eerste jaar gekregen?

“Toen ik bijna een jaar geleden Gerrit Kok opvolgde als dijkgraaf, was ik negen jaar wethouder in Enschede geweest. Hoofdtak daar was voor mij de wederopbouw van Roombeek, de wijk die in 2001 door de vuurwerkcramp is verwoest. Mijn kennis van het waterbeheer was beperkt. Ik heb het waterschap inmiddels beter leren kennen, ook de hele wereld er omheen. Het is interessant werk, leuk om te doen. Peilen, waterkwaliteit, dijken zijn heel verschillende aandachtsgebieden. Ik heb inmiddels zowel hoogwater als een periode van droogte achter de rug, viel dus met mijn neus in de boter, of in het water. Het beeld dat ik gekregen heb, is sterk op beheer gericht, op een goede uitvoering en op het maatschappelijke belang. Bij de uitvoering van projecten moet nog wel een professionaliseringsslag gemaakt worden. Ik heb ook gemerkt dat in de gemeenten in het rivierengebied ‘water’ veel meer leeft dan in Twente. De evacuatie van 1995 is een levende herinnering, water is hier een dominerende factor, zowel voor de inwoners als voor de bestuurders. Als wethouder had ik vooral met inwoners te maken, als dijkgraaf vooral met bestuurders.”

Wat speelt er in het rivierengebied?

“Het belangrijkste zijn de vele dijkverbeteringen. Negen projecten in het kader van ‘Ruimte voor de Rivier’ en honderden kilometers reguliere dijkversterking. Hoe we de uitvoering daarvan gaan organiseren, samen met andere waterschappen en Rijkswaterstaat, is een belangrijke vraag. In heel Nederland gaat het om vele projecten die gelijktijdig uitgevoerd moeten worden. Brengen wij die ongecoördineerd op de markt? Wat doen we met de personele piek die dit vraagt? Er was altijd veel sturing vanuit Rijkswaterstaat op het werk van de waterschappen. Moet dat zo blijven? Rivierenland heeft inmiddels besloten tot een structurele samenwerking met

Roelof Bleker

Hollandse Delta, die voor de dijkverbetering wellicht uitgebreid wordt met Schieland en Krimpenerwaard.”

Waar richt die samenwerking zich op?

“We gaan in de dijkverbetering afspraken maken over coördinatie en afstemming van aanbestedingen, het benutten van ons personeel en specialisten. Provincie Zuid-Holland voerde tot dusverre de muskusrattenbestrijding in eigen beheer uit. We gaan die overnemen voor een deel van de provincie. Daarnaast voert Rivierenland de bestrijding uit voor de waterschappen Vallei & Eem, Veluwe en voor Rijn en IJssel. Dat wordt een werkpakket voor zo'n honderd medewerkers, een veel efficiëntere manier van organiseren.”

“Ons laboratorium hebben wij ingebracht bij Aquon: de nieuwe laboratoriumorganisatie die voor negen waterschappen dit werk gaat doen (zie ook pagina 18, red.). We werken aan de omzetting van de traditionele rwzi naar een 'energiefabriek'. We stemmen

landelijk af wie welke experimenten in dit verband uitvoert. Maar de 25 waterschappen die er nu zijn, hebben ook structurele verschillen. Regge en Dinkel heeft bijvoorbeeld veel minder dijken en is sterk gericht op ecologiseren. In het rivierengebied staat de veiligheid voorop. Ik ben verhuisd van Enschede naar Culemborg en merk daar de eigen geschiedenis van deze streek, met zijn dijken, forten en de Diefdijk als onderdeel van de Hollandse Waterlinie.”

Wat zijn hier de grote projecten voor 'Ruimte voor de Rivier'?

“Belangrijk is het project Munnikenland bij slot Loevestein. Daar wordt als alternatief van dijkverhoging een rivierkom hersteld, met een behoorlijke waterstandsverlaging tot gevolg. We combineren dat met natuurontwikkeling en herstel van de recreatieve en cultuurhistorische waarde van Loevestein, met 120.000 bezoekers per jaar een belangrijke trekpleister.”

“Een ander belangrijk project is de dijkverlegging bij Lent, bij Nijmegen: een nieuwe

kade in Nijmegen die een nieuwe uitstraling en beleving moet krijgen, een nieuwe brug over de Waal en bij Lent een eiland in de rivier. Lukt het om daar woningbouw te ontwikkelen, om de mensen voldoende gevoel van veiligheid te geven? De dijkverlegging leidt daar tot meer veiligheid in Nederland, maar onder aanvoering van de gemeente ook tot een gebiedsontwikkeling met mogelijkheden op meerdere terreinen.”

Vindt u bij een grotere gemeente als Nijmegen voldoende weerklink voor het waterschapswerk?

“Een gemeentebestuur heeft natuurlijk een veel breder takenpakket, waarvan water maar een deel uitmaakt. Contact waar nodig, is geen punt. Maar soms nemen ze het waterschap te laat mee in het proces en maken daardoor missers in de ontwikkeling. De burgemeester van Nijmegen komt binnenkort als voorzitter van de veiligheidsregio op bezoek. De autoriteit van het waterschap in de dijken en dus de veiligheid bij hoogwater staan als een huis.”

“Als dijkgraaf heb ik te maken met 38 gemeenten en vier provincies. Met Utrecht betreft het contact alleen Vianen. Met de drie andere provincies hebben we afzonderlijk overleg over onder meer natuur- en plattelandsontwikkeling en de rol die het waterschap daarbij kan spelen. Onder druk van de bezuinigingen is een belangrijke vraag: Hoe gaan wij verder met de ecologische hoofdstructuur? Kunnen we beter aanscherpen wat in verband met de biodiversiteit een noodzakelijke ecologische hoofdstructuur is en wat niet, zodat minder hectares nodig zijn? Wie gaat deze gebieden straks beheren en blijft dit beheer betaalbaar? Samen met natuurbeheerders en LTO bieden we de provincie een manifest aan om antwoord op die vragen te krijgen.”

Verwacht u dat Rivierenland met een ander waterschap gaat fuseren?

“Rivierenland ontstond uit een fusie van zeven waterschappen en is inmiddels robuust qua omvang van het gebied en organisatie. Samenvoegen met andere waterschappen zie ik de komende jaren niet gebeuren, samenwerken wel. Primair dus met een krachtige collega: Hollandse Delta dat in het stroomgebied langs onze rivieren ligt. Naast wat ik al vertelde, gaan we naar één afdeling handhaving toe. We kijken nog naar andere mogelijkheden om samen slimmer en efficiënter te werken.”

“Als je kijkt naar andere waterschappen, dan zie je dat plannen tot fusie vooral gebaseerd zijn op verhoging van de efficiëntie en op het verlagen van de kwetsbaarheid van de organisatie, bijvoorbeeld ten aanzien van specialismen. Hier speelt dat niet.”

Zijn er ontwikkelingen op het gebied van de afvalwaterzuivering?

“Al langer kijken we met de gemeenten één op één naar mogelijkheden tot samenwerking. Dat doen we nu in regioverband. Mogelijk kunnen we taken overnemen of kunnen gemeenten taken samenvoegen. Ik

denk aan het beheer van rioolgemalen en peilbuizen. Rivierenland heeft relatief veel kleine rwzi's. We willen graag naar minder rwzi's toe, maar de vele grote wateren zijn barrières die verdere samenvoeging vaak kostbaar maken. De rwzi Nijmegen draait inmiddels energieneutraal. Op dat vlak zijn we één van de koplopers in Nederland.”

Kunt u wat over uw levensloop vertellen?

“Ik ben in 1967 geboren in Appingedam en daar ook opgegroeid. Van 1985 tot 1993 studeerde ik aan de Universiteit Twente technische bedrijfskunde. Naast mijn studie deed ik veel andere dingen. Ik zat bijvoorbeeld in het bestuur van de Campusuniversiteit. En ik heb in die tijd mijn vrouw leren kennen. Van 1993 tot 1996 werkte ik aan de Universiteit Twente als docent HRM en als projectleider. Bijvoorbeeld voor de invoering bij bedrijven van het werken met zelfsturende teams, een vorm van participatie van medewerkers die verder gaat dan de standaard.”

Was dat geen hype in die jaren?

“Je ziet dat de naam van zo'n manier van werken telkens verandert, maar een hype was het zeker niet. Ook nu lees je berichten over het werken met professionele teams, die vergaande bevoegdheden hebben, tot en met het vaststellen van de beloningshoogte van de medewerkers toe. Over het Slotervaart Ziekenhuis in Amsterdam las ik dat dezer dagen.”

“In 1996 stapte ik over naar een adviesbureau in de zorg, dat opdrachten verrichtte voor koepels van instellingen voor ouderen-, gehandicapten-, verslavingszorg, etc en voor het ministerie. Maar ook onderzoeken voor de Ziekenfondsraad, bijvoorbeeld naar de eigen bijdrage die instellingen voor chronisch zieken hanteren. Allemaal overheidsgesubsidieerde sectoren, maar toch verschillend qua rechten en kosten voor de cliënten. De mogelijkheid van het inzetten van zelfsturende teams in de ouderenzorg was mijn vroegere onderzoeksproject.”

“Vanaf 1994 nam ik zitting in de gemeenteraad van Enschede, voor de PvdA. In 1998 werd ik fractievoorzitter en in 2001 ben ik na de vuurwerkcramp een aftredende wethouder opgevolgd.”

Wat voor portefeuille had u?

“Mijn portefeuille betrof de stedelijke ontwikkeling, inclusief woningbouw, beheer openbare ruimte en herstructurering. Later is daar Cultuur bijgekomen. Hoofdprijsproject was de wederopbouw van Roombeek: 60 hectare stedelijk gebied. De gemeente heeft daar veel ruimte gecreëerd voor particulier initiatief. Honderden mensen hebben hun eigen huis kunnen ontwerpen. Enschede heeft de rivier de Roombeek zelfs weer bovengronds gebracht over een afstand van elf kilometer, een idee van een oude

inwoner (zie H₂O nr. 22 uit 2008). Ik was ook landelijk actief, ik zat in het Bestuur van de VNG, toen voorgezeten door Wim Deetman. Ik was voorzitter van de Commissie Ruimte en Wonen. Onze zorg was vooral dat het Rijk niet te veel onuitvoerbaar regelgeving bedenkt. Zo hebben we meegedacht over de nieuwe Wet Ruimtelijke ordening, de WABO en de rol van de corporaties, etc. Toen ik negen jaar wethouder was geweest, heb ik op deze vacature gesolliciteerd en ben ik benoemd.”

Mist u de gemeentelijke hectiek?

“Bij een gemeente is je aandachtsveld breder, hier is het gebied groter. Een gemeentebestuur staat erg onder druk van incidenten en de media. Hier gaat het om lange termijn en beheer.”

“Het vertrouwen van het Rijk nu waarmaken”

“Ik heb ook enkele nevenfuncties die inhoudelijk een relatie hebben met mijn wethoudersperiode. Voor minister Donner ben ik ambassadeur particulier opdrachtgeverschap. Dat is iemand die wethouders motiveert om ruimte voor particuliere woningbouw toe te laten. Men is bang voor Belgische toestanden, een rommelig eindbeeld dus, maar er is een omslag gaande. Samen met ons expertteam beginnen gemeenten in te zien dat er uit zelfbouw ook iets moois kan ontstaan. Huizen waar de energie vanaf straalt en een gevarieerde prettige wijk. Verder ben ik bijvoorbeeld lid van de Raad van Toezicht van een woningbouwcorporatie in Nijmegen.”

Wat is uw ambitie in het rivierengebied?

“De waterschappen moeten de komende jaren voor miljarden de dijken versterken. Vroeger deed het Rijk dat zelf, nu laat het dit aan ons over. Die taakstelling moeten we waarmaken en Rivierenland wil daarin vooroplopen. We moeten samen ervaring uitbouwen, anders met de markt omgaan. De wijze van aanbesteden kan moderner, de risicobeheersing, het inschakelen van aannemers en het inzetten van specialisten. Laatst hebben we alle landelijke hoofdrolspelers van de verschillende overheden en de markt hier uitgenodigd. Dat bleek uniek te zijn: de sector was nog nooit zo bij elkaar geweest. We kunnen leren van elkaar en van alle ervaring die Rijkswaterstaat opdeed in de droge sector, bijvoorbeeld bij de verbreding van de A2. Over vijf jaar wil ik kunnen zeggen dat we het vertrouwen dat het Rijk nu in ons stelt, hebben waargemaakt zonder dat er financieel een tweede Betuwelijn is ontstaan...”

Maarten Gast